

5 oktober 1961

U 12248/61 - C 46 - P1/PS9.

F 1710173/17

Land: Frankrijk/Algerije.
Onderwerp: De "malaise" in het Franse leger.

GEHEIM

Referenties:

Datum van waarneming: Tweede helft september 1961.

Bron: Betrouwbaar, met goede contacten in Franse politieke kringen.

Opmerkingen:

Verzonden aan: de Minister van Buitenlandse Zaken.

Aan Zijne Excellentie Prof. Dr. J.E. de QUAY
Minister-President

Plein 1813 no. 4

's-GRAVENHAGE.

Algerije/
Frankrijk

GEHEIM

DE "MALAISE" IN HET FRANSE LEGER

De algemeen gedelegeerde MORIN en de opperbevelhebber van de Franse strijdkrachten AILLERET hebben begin september een instructie aan alle officieren en ambtenaren gezonden, waarin rekening wordt gehouden met de mogelijkheid, dat de burgerlijke en militaire overheid tijdelijk wordt uitgeschakeld. De ervaring leert, aldus de instructie, dat de ondergeschikten in dat geval niet altijd hun houding wisten te bepalen. Wanneer dit geschiedt, moet een ieder: a) categorisch gehoorzaamheid weigeren aan iedere onwettige overheid; b) alles in het werk stellen om de wettige overheid te bevrijden; c) alle middelen - met nadruk op alle - aanwenden om de onwettige "bevelhebbers" uit te schakelen.

Deze instructie is door enkele goed geplaatste officieren in Algiers zo verzonden, dat zij een groot deel der geadresseerden niet bereikt heeft, zodat AILLERET haar ten tweede male heeft moeten verspreiden.

De officieren in Algerije ontvangen bijna dagelijks clandestiene circulaires. Een der belangrijkste is door Le Monde gepubliceerd en betoogt, dat alle officieren voor een gewetensconflict staan: moeten zij de regering gehoorzamen of hun eigen geweten? Tijdens de barricades en de putsch van CHALLE, aldus de circulaire, is gebleken, dat vele officieren geaarzeld hebben. In de toekomst zal Uw gedrag nauwkeurig worden nagegaan. De circulaire zegt, dat er bij een volgende uitbarsting twee mogelijkheden zijn: 1) zonder aarzelen meedoen, met alle manschappen of een deel ervan, 2) "Indien scrupules, die wij begrijpen, U doen aarzelen of indien U onzeker bent van Uw manschappen, vragen wij U geen partij te kiezen in het geschil tus-

sen Algiers en Parijs. Ga dan gewoon door met het bestrijden van de FLN zonder U in de politiek te mengen. Dank zij een algemene mobilisatie in Algerije zelf zullen zij die dat wensen naar Frankrijk kunnen terugkeren."

Deze circulaire is van zeer groot belang, omdat er met groot realisme rekening wordt gehouden met de stemming bij een groot deel van het officierencorps. Uit de woorden over de onzekerheid van de manschappen blijkt nog eens, hoezeer de vijandige houding van de dienstplichtigen alle plannen dwarsboomt.

Een recente schatting betreffende de geesteshouding van het officierencorps was als volgt: 35% is activist, 15% is loyalist en 50% kijkt de kat uit de boom. Deze schatting - gepubliceerd in l'Express en afkomstig van ultra-zijde - wordt door terzake kundigen een slag in de lucht genoemd, vooral omdat de loyalisten hun "weinig interessante positie" niet van de daken roepen. Het percentage "kat-uit-de-boom-kijkers" daarentegen zou wel eens kunnen kloppen. ¹⁾

De morele crisis van het officierencorps is erger dan ooit tevoren. Hoewel de "dégagement" officieel geheim gehouden wordt, weet men heel goed, dat er in de afgelopen weken reeds tal van militaire posten in het binnenland zijn ontruimd. De "barrages" langs de grens blijven als vroeger bewaakt. Overal waar het leger wegtrekt, neemt de FLN zijn plaats onmiddellijk in.

Ook bij de officieren die niets van de OAS willen weten, denken de meesten er niet aan hun activistische kameraden aan te brengen en onschadelijk te maken.

Al vóór de putsch van CHALLE was er voortdurend sprake van de "malaise" in het leger, maar de putsch met alles wat er op gevolgd is heeft de crisis nog veel

sterker gemaakt. Van de officieren, die niet met CHALLE hebben meegedaan, maken velen zich thans verwijten, dat zij anderen de kastanjes uit het vuur hebben laten halen. Niemand is er die zich laat voorstaan op zijn loyalisme.

Zij die zonder aarzelen openlijk partij voor De GAULLE hebben gekozen, worden door de anderen bijna als verraders beschouwd.

De wijze waarop de regering na de putsch de "zuivering" heeft doorgevoerd, heeft de wrok nog verder doen toenemen. De opperbevelhebbers moesten aanvankelijk zelf de lijsten van de Challisten opstellen. Zij weigerden of traineerden. Daarop heeft men zijn toevlucht genomen tot het verklikkerssysteem en "het contingent" uitgenodigd, de onbetrouwbare officieren aan te brengen.

Dit, gevoegd bij de wijze waarop het contingent tijdens de putsch is opgetreden, heeft de verbittering nog doen toenemen.

Opgemerkt moet nog worden, dat de sympathie en het meevoelen veeleer uitgingen naar CHALLE, die "de eer van het leger" gered heeft, dan naar mannen als SALAN, wiens politieke aspiraties men niet waardeert.

Het aantal ontslagaanvragen - meestal geweigerd - zou tweeduizend bedragen. Tot nu toe en sinds de putsch is het ontslag aan zestien generaals (op hun verzoek) verleend. OLIÉ heeft ziekteverlof gekregen.

Resumerende: het officierencorps is door en door "dégouté", maar dat betekent nog niet, dat er

veel vrijwilligers zijn voor een volgende poging tot een staatsgreep. Als er al velen waren die het in hun hart met CHALLE eens waren, dan is het niet zo dat er velen zijn die sympathie hebben voor SALAN en de "3 G's" (GODARD, GARDY, GARDES) of voor "de OAS" en haar plastic aanslagen. Wel kan De GAULLE er niet op rekenen, dat "het leger" ook maar de minste ijver aan de dag legt bij het bestrijden van de voortvluchtige officieren.²⁾ De meeste officieren houden zich liever afzijdig dan dat zij meewerken aan de arrestatie van een GARDES of GODARD, die zij op zijn best als "verdoolde schapen" beschouwen en niet als misdadigers.

Het blijft intussen een feit, dat de officieren die, anders dan hun meeste collega's, wel aan een nieuwe poging zouden willen meedoen, zeer goed beseffen, dat zij niet op hun troepen (het contingent) kunnen rekenen, terwijl de "stoottroepen" voor een deel onschadelijk zijn gemaakt. Bij een nieuwe poging tot een staatsgreep zouden de manschappen alleen geleverd kunnen worden door de Frans-Algerijnse bevolking zelf.

Opmerkingen: 1) De activisten zijn grotendeels bureau-officieren (in generale staven) en zijn zo weliswaar goed geplaatst, doch beschikken niet over troepen.

2) Alleen de gendarmes (DEBROSSE!) en de CRS doen hun best.

Tweede helft september 1961.